

PATRIMONIUL SOȚILOR ȘI DREPTUL DE URMĂRIRE AL CREDITORILOR

Lohănel Mihail

Abstract

Structured on four sections, the work begins with a brief analysis of the spouse's patrimony and continues with the emphasis on debts through the three matrimonial regimes, namely the legal community, the conventional community and the separation of goods. The third section deals with matters relating to the pursuit of property of spouses according to the chosen matrimonial regime, the order in which they are pursued, the rights and obligations of spouses and creditors in forced execution. The work ends with procedural issues in the matter, with reference to the partitioning process, which can be promoted through a direct action or in the contestation of execution.

Keywords: *patrimony, spouses, creditor, liability, the right to follow, legal community, conventional community, separation of heritage*

Secțiunea I. Noțiunea de „patrimoniu” al soților

Pornind de la definiția înscrisă în art. 31 alin. (1) C. civ., după care „orice persoană fizică sau juridică este titulară a unui patrimoniu care include toate drepturile și datoriile ce pot evaluate în bani și aparțin acesteia”, rezultă că patrimoniul fiecărui soț cuprinde un *activ patrimonial* constituit din totalitatea drepturilor și un *pasiv patrimonial* alcătuit din suma obligațiilor asumate. Întrucât calitatea de „soț” este dobândită odată cu încheierea căsătoriei, moment semnificativ pentru determinarea naturii bunurilor, ca fiind proprii sau comune, vorbim de un activ patrimonial ce include drepturile asupra bunurilor comune și a celor proprii și de un pasiv patrimonial constituit din datoriile comune și cele proprii.

Această componență a patrimoniului era generalizată de sistemul consacrat de Codul familiei (art. 30-34), însă în prezent este necesară raportarea la noile reglementări consacrate de Codul civil, privind regimurile matrimoniale, ce pot fi alese de soți, respectiv, al comunității legale, separației de bunuri sau al comunității convenționale (art. 312), regimuri care reprezintă tot atâtea modalități [1] ale patrimoniului fiecăruia dintre soți.

Soții sunt obligați să aleagă un regim matrimonial, însă indiferent de natura acestuia vorbim de un *activ matrimonial*, ce încorporează totalitatea drepturilor și de un *pasiv matrimonial* alcătuit din obligațiile care dau posibilitatea creditorilor de a urmări bunurile ce alcătuiesc activul matrimonial.

Activul matrimonial este determinat de regimul matrimonial ales și luând ca exemplu comunitatea legală, vom avea în structură două patrimonii ce include trei mase de bunuri, respectiv, masa bunurilor comune, dobândită de soți în timpul comunității (art. 339) și două mase a bunurilor proprii fiecărui soț [2], dobândite înainte ori în timpul acestui regim (art. 340).

Corelativ, vom fi în prezența unui pasiv patrimonial, compus din datoriile comune și proprii ale soților [3], această clasificare interesând, cum am arătat deja, instrumentele juridice puse la dispoziția creditorilor urmăritori pentru satisfacerea creanțelor ce le dețin față de soți și modul în care este atrasă răspunderea acestora.

În cazul regimului matrimonial al separației de bunuri, suntem în prezența a două patrimonii distincte, la care se poate adăuga un altul al coproprietății pe cote-părți dacă soții dobândesc bunuri împreună, iar dacă se optează pentru comunitatea convențională vom distinge asupra patrimoniilor funcție de clauzele convenției matrimoniale derogatorii de la regimul comunității legale, dar care nu pot depăși limitele aspectelor prevăzute în art. 367.

Este de precizat că patrimoniul soților constituie gajul general al creditorilor chirografari [4], garanția comună a acestora cum o spune art. 2324 alin. 1 C. civ. (fost art. 1718 cod vechi), după care, „cel care este obligat personal răspunde cu toate bunurile sale mobile și imobile, prezente și viitoare. Ele servesc drept garanție comună creditorilor săi”, ce înseamnă că va putea fi urmărită și proprietatea devălmașă dacă ambii soți au calitatea de debitori (codebitori, coobligați), în compunerea de la data pornirii executării, dat fiind că acești creditorii, de principiu, nu pot împiedica fluctuația bunurilor [5], dar vor beneficia de efectele subrogației [6].

În încheierea acestor scurte considerații, trebuie precizat că vor putea fi urmărite numai bunurile care sunt în circuitul civil și sunt apte de executare, întrucât bunurile care sunt, potrivit legii, inalienabile sunt și insesizabile (art. 2329 alin. 2), aspect subliniat și în art. 2324 alin. 2 din cod, care limitează obiectul garanției comune a creditorilor la bunurile sesizabile [7].

Secțiunea a II-a. Datoriile soților

§1. Aspecte generale

Dreptul de urmărire al creditorilor se naște odată ce creanțele acestora îndeplinesc cumulativ condițiile certitudinii, lichidității și exigibilității [8], cum imperativ o impune art. 663 alin. 1 din Codul de procedură civilă. Aceasta înseamnă ca în patrimoniul matrimonial să fie localizat un pasiv, o datorie rezul-

tată și determinată sau determinabilă din înscrisul ce reprezintă titlu executoriu și care a ajuns la scadență, iar soții să nu-și fi executat obligația de plată.

Izvorul creanței creditorului se fundamentează pe răspunderea civilă, care poate fi antrenată pe motivul neexecutării unei obligații derivând dintr-un fapt licit (plata lucrului nedatorat, gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză), sau ilicit (când este atrasă răspunderea delictuală), dintr-un contract (situație în care vorbim de răspunderea contractuală) ori chiar dintr-un act unilateral [9].

§2. Categoriile ale datoriilor soților în comunitatea legală

Cum am menționat, datoriile soților se împart în două categorii, respectiv personale și comune. Dacă în cazul activului matrimonial al comunității legale, legiuitorul prezumă calitatea de bunuri comune (art. 339), excepția constituind-o bunurile proprii, care sunt expres și limitativ prevăzute de lege (art. 340), în situația pasivului regula se inversează, fiind prezumate datoriile personale și prin excepție datoriile comune, cum rezultă din interpretarea normei înscrisă în art. 353.

1. Datoriile comune ale soților sunt menționate expres și limitativ în art. 351 din Codul civil, conform cu care, soții răspund cu bunurile comune pentru:

a) obligațiile născute în legătură cu conservarea, administrarea sau dobândirea bunurilor comune;

b) obligațiile pe care le-au contractat împreună;

c) obligațiile asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei;

d) repararea prejudiciului cauzat prin însușirea, de către unul dintre soți, a bunurilor aparținând unui terț, în măsura în care, prin aceasta, au sporit bunurile comune ale soților.

Fără a dezvolta fiecare caz în parte [10], amintim totuși că reglementarea actuală, deși în mare păstrează situațiile din art. 32 din Codul familiei, aduce și elemente de noutate:

- este lărgită aria obligațiilor de la lit. a), fiind incluse și cele născute în legătură cu conservarea și dobândirea bunurilor comune, spre deosebire de norma din art. 32 lit. a) din Codul familiei, care vorbea numai de cheltuielile de administrare. Extinderea acoperă practic toate obligațiile ce se circumscriu bunului comun, dat fiind că, după dobândirea lui, sunt necesar de efectuat acte de conservare și administrare, care să-i crească durabilitatea și utilitatea în timp;

- spre deosebire de art. 32 lit. d) din Codul familiei, care limita repararea prejudiciului doar la bunurile proprietate socialistă, devenită proprietate publică, actuala reglementare extinde obligația reparării prejudiciului și la bunurile proprietate privată, concluzie reieșită din interpretarea normei de la lit. d) de mai sus, care conține sintagma „a bunurilor aparținând unui terț...”, fără a distinge asupra caracterului proprietății, publică sau privată, ori a calității terțului, persoană fizică sau juridică. Soluția legiuitorului este în consonanță cu noile

realități economico-sociale și propunerile doctrinei [11] fiind necesar de proteguit orice formă de proprietate.

2. Legea nu precizează care sunt datoriile proprii ale unui soț, dar pornind de la regula că datoriile comune sunt exprese și limitative, constituind excepția, înseamnă că toate celelalte obligații au caracter propriu, fiind practic infinite, încât ar fi greu de redat o enumerare, fie și exhaustivă a acestora.

§3. Datoriile soților în comunitatea convențională

Dispozițiile din art. 351, ce reglementează datoriile comune sunt menționate numai în cazul comunității legale, însă art. 368 statuează că „În măsura în care prin convenție matrimonială nu se prevede altfel, regimul juridic al comunității convenționale se completează cu dispozițiile legale privind regimul comunității legale”.

Prin convenția matrimonială, soții pot extinde pasivul matrimonial, prin includerea unor datorii proprii născute anterior ori după încheierea căsătoriei sau, dimpotrivă, restrângerea comunității la datoriile anume determinate prin convenția matrimonială, indiferent dacă sunt născute anterior sau ulterior momentului încheierii căsătoriei, cu excepția obligației asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei (art. 367 lit. a și lit. b). Obligațiile menționate în convenția matrimonială sunt cele care permit creditorilor urmărirea bunurilor ce alcătuiesc activul matrimonial, iar în lipsa unei atare stipulații, soții vor fi urmăriți pentru datoriile prevăzute în art. 351, reglementate pentru comunitatea legală.

§4. Datoriile soților în regimul separației de bunuri

Regimul matrimonial al separației de bunuri este incompatibil cu celelalte regimuri, dată fiind regula independenței patrimoniale, care, de principiu exclude formarea unei mase comune. Crearea unei atare independențe, ca și a celei financiare, determină ca datoriile fiecărui soț să aibă caracter personal și fiecare va fi urmărit de creditorii personali potrivit dreptului comun și „niciunul dintre soți nu poate fi ținut de obligațiile născute din acte săvârșite de celălalt soț”, cum dispune art. 364 alin. 1 din Codul civil.

Totuși independența amintită nu este atât de categorică, căsătoria fiind o uniune în cadrul căreia soții își duc traiul domestic în comun, ce necesită cheltuieli și au obligația de a asigura o creștere și educare corespunzătoare a copiilor. Mai mult, soții au posibilitatea de a achiziționa împreună bunuri, situație în care se naște coproprietatea pe cote-părți și sunt aplicabile dispozițiile corespunzătoare din materia proprietății comune. În virtutea acestor considerații, se pune întrebarea asupra răspunderii soților, în materia separației de bunuri, codul rezolvând problema, statuând prin art. 364 alin. 2 asupra unei răspunderi solidare a soților pentru obligațiile asumate de oricare dintre ei pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei și a celor legate de creșterea și educarea copiilor. Se observă

reglementarea unui nou caz de solidaritate legală pasivă, creditorii având posibilitatea de a urmări bunurile oricăruia dintre soți pentru acoperirea creanțelor născute din aceste obligații.

În lipsa unei reglementări exprese privind dreptul de coproprietate al soților, considerăm că obligațiile derivate din acest drept vor putea fi urmărite potrivit dreptului comun.

Secțiunea a III-a. Dreptul de urmărire al creditorilor

Întrucât legea instituie trei modalități ale patrimoniului soților, vor fi analizate separat drepturile creditorilor în urmărirea bunurilor.

Preliminar, reiterăm că dreptul de urmărire al creditorilor se naște numai în prezența unui titlu executoriu ce constată o creanță certă, lichidă și exigibilă susceptibilă de executare silită, iar bunurile urmărite să fie sesizabile. Cum am arătat deja, patrimoniul soților constituie gajul general al creditorilor chirografari, însă, constituirea regimurilor matrimoniale, care permit divizări ale patrimoniului, implică o specializare a acestuia, sens în care legiuitorul a consacrat principiul specializării în materia privilegiilor și garanțiilor reale, în art. 2324 alin. 3 din cod potrivit căruia „Creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului, autorizată de lege, trebuie să urmărească mai întâi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale. Dacă acestea nu sunt suficiente pentru satisfacerea creanțelor, pot fi urmărite și celelalte bunuri ale debitorului”.

§1. Urmărirea bunurilor în cadrul comunității legale

1. Răspunderea pentru datoriile comune

Conform art. 352 din Codul civil:

(1) În măsura în care obligațiile comune nu au fost acoperite prin urmărirea bunurilor comune, soții răspund solidar, cu bunurile proprii. În acest caz, cel care a plătit datoria comună se subrogă în drepturile creditorului pentru ceea ce a suportat peste cota-parte ce i-ar reveni din comunitate dacă lichidarea s-ar face la data plății datoriei.

(2) Soțul care a plătit datoria comună în condițiile alin. (1) are un drept de retenție asupra bunurilor celuilalt soț până la acoperirea integrală a creanțelor pe care acesta i le datorează.

Din interpretarea normelor expuse, rezultă că, pentru datoriile comune menționate la art. 351, creditorii vor urmări mai întâi bunurile comune, adică cele achiziționate de soți în timpul regimului matrimonial, reamintind că această calificare este dată de art. 339, potrivit căruia „Bunurile dobândite în timpul regimului comunității legale de oricare dintre soți sunt, de la data dobândirii lor, bunuri comune în devălmășie ale soților. Este o aplicație concretă a principiului specializării gajului general al creditorilor chirografari [12], obligați să urmărească mai întâi bunurile comune, chiar dacă s-ar părea că valoarea lor este insuficientă

pentru acoperirea creanței. Cu alte cuvinte, pentru moment, bunurile proprii ale unui soț scapă urmăririi, iar dacă creditorul ar trece la urmărirea unui astfel de bun, soțul care deține proprietatea exclusivă poate [13] invoca beneficiul de discuțiune [14], în virtutea căruia creditorul este obligat să înceteze urmărirea până la executarea silită a bunurilor comune.

Chiar dacă veniturile din muncă și cele asimilate acestora, precum pensia din cadrul asigurărilor sociale ori veniturile provenite dintr-un drept de proprietate intelectuală sunt considerate ca fiind bunuri comune, în condițiile art. 341, totuși ele nu pot fi urmărite pentru datoriile comune asumate de celălalt soț, cu excepția obligațiilor asumate de soț pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei (art. 354), fiind instituită o măsură de protecție care permite soților continuarea unui trai decent în lipsa bunurilor comune de care s-ar vedea lipsiți.

Insuficiența valorică a bunurilor comune nu determină încetarea urmăririi, legiuitorul dorind să asigure un echilibru juridic și să dea satisfacție și creditorului prin instituirea unei răspunderi solidare a soților cu bunurile proprii, ce înseamnă, că în măsura în care datoria nu a fost achitată integral, creditorul va putea urmări pe oricare dintre soți, iar executarea va purta asupra oricărui bun propriu al acestuia, desigur cu observarea regulilor speciale din materia privilegiilor și a garanțiilor reale, întrucât un creditor chirografar nu va putea trece la executarea silită asupra unui bun care este garantat în favoarea unui creditor preferat de lege, privilegiat, ipotecar ori gajist.

Odată efectuată urmărirea asupra unui bun propriu, se nasc raporturile specifice solidarității, soțul care a plătit datoria cu bunul propriu subrogându-se în drepturile creditorului pentru ceea ce a suportat peste cota-parte ce i-ar reveni din comunitate dacă lichidarea s-ar face la data plății datoriei. În acest sens, amintim doar că lichidarea comunității se va face prin partaj, stabilindu-se cota-parte ce-i revine pe baza contribuției sale la dobândirea bunurilor comune și îndeplinirea obligațiilor comune, încât achitarea datoriei dintr-un bun propriu, determină o imputare a creanței născute în favoarea sa, reprezentând valoarea plătită, din valoarea masei bunurilor comune, ce implică o modificare corespunzătoare a cotei-părți cuvenite.

În aplicarea normei generale înscrisă în art. 2495 alin. 1 din Codul civil, deși în mod atipic față de formularea textului, prin art. 352 alin. 2 se instituie un caz particular al dreptului de retenție, în favoarea soțului care a plătit datoria comună cu bunul propriu, asupra bunurilor celuilalt soț până la achitarea integrală a creanței născută prin plata creditorului, fiind cazul unui mijloc de protecție alături de modificarea cotei-părți în condițiile subliniate mai sus.

2. Răspunderea pentru datoriile proprii

Este reglementată în art. 353, potrivit căruia:

(1) Bunurile comune nu pot fi urmărite de creditorii personali ai unuia dintre soți.

(2) Cu toate acestea, după urmărirea bunurilor proprii ale soțului debitor, creditorul său personal poate cere partajul bunurilor comune, însă numai în măsura necesară pentru acoperirea creanței sale.

(3) Bunurile astfel împărțite devin bunuri proprii.

Este situația inversă urmării datoriilor comune, creditorul personal al unui soț fiind obligat, în puterea normelor expuse, să urmărească mai întâi bunurile proprii ale acestuia. Prin această reglementare, s-a dorit asigurarea protecției bunurilor comune, care pot constitui masa principală a regimului matrimonial și care, de regulă, asigură traiul familiei, împotriva unor acțiuni ale unui soț care, din orice motiv, angajează datoriile care pot destabiliza viața în comun, inclusiv creșterea și educarea copiilor.

În virtutea normei înscrisă în alineatul întâi, creditorul personal va trece mai întâi la urmărirea bunurilor proprii ale soțului debitor, adică a bunurilor de natura celor prevăzute în art. 340, inclusiv a veniturilor provenite din profesie sau a celor asimilate dacă creanța privind încasarea lor nu a devenit scadentă în timpul comunității, cum rezultă din interpretarea *per a contrario* a normei din art. 341. Deși legea nu o spune în mod expres, considerăm că vor fi bunuri proprii și bunurile dobândite de oricare dintre soți după încetarea regimului matrimonial și până la definitivarea divorțului, concluzie care se sprijină pe argumente de text, respectiv pe dispozițiile art. 339 care statuează că sunt bunuri comune cele dobândite în timpul comunității legale și art. 385 care prevăd expres încetarea acestui regim la data introducerii cererii de divorț sau chiar a separației în fapt, fiind consacrat „efectul retroactiv al încetării regimului matrimonial, ceea ce determină posibilitatea recalificării bunurilor astfel dobândite în timpul separației în fapt...” [15].

Urmărirea de către creditorul personal a bunurilor comune, dă dreptul soțului nedebitor să invoce beneficiul de discuțiune, obligându-l pe creditor să execute silit numai bunurile proprii ale debitorului său, dar nu-l împiedică să solicite luarea măsurilor asigurătorii [16] (sechestrul asigurător, poprirea asigurătorie) asupra bunurilor comune în raport de insuficiența bunurilor proprii.

Insuficiența patrimonială a soțului debitor, dă dreptul creditorului personal urmărit să treacă la executarea silită a bunurilor comune, însă nu pentru totalitatea lor, ci numai în măsura necesară acoperirii creanței sale. Spre exemplu, va putea fi executat fie și un singur bun, dacă valoarea sa acoperă diferența rămasă după urmărirea bunurilor proprii. Mijlocul procedural pus la dispoziția creditorului este partajul bunurilor comune, operațiune în urma căreia bunurile împărțite devin proprii și deci cerința normei din art. 353 alin. 1, de a fi urmărite numai bunurile proprii, este îndeplinită.

§2. Urmărirea bunurilor în cadrul comunității convenționale

Legea nu face nici o precizare cu privire la acest aspect, însă reamintim că regimul juridic al comunității convenționale se completează, în măsura în care nu

se prevede altfel prin convenție, cu cel al comunității legale (art. 368). Drept urmare, dacă în convenția matrimonială nu sunt inserate clauze specifice privind modul de acoperire al datoriilor contractate față de creditori, sunt incidente normele expuse și analizate mai sus, nefiind cazul să revenim asupra lor.

§3. Urmărirea bunurilor în regimul separației de bunuri

Data fiind independența patrimonială a soților, desigur că fiecare va răspunde cu bunurile sale pentru datoriile pe care le contractează, urmărirea fiind realizată de creditor în condițiile dreptului comun, norma din art. 364 alin. 1 stipulând expres că niciunul dintre soți nu poate fi ținut de obligațiile născute din acte săvârșite de celălalt soț. Dacă aceasta este regula, excepția este prevăzută în alineatul doi al aceluiași articol, care instituie un nou caz de solidaritate legală a soților pentru obligațiile asumate de oricare dintre ei pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei și a celor legate de creșterea și educarea copiilor.

Răspunderea solidară este una logică, având în vedere că soții au obligația de a contribui la cheltuielile obișnuite ale căsătoriei și de a se preocupa de creșterea, educarea și pregătirea școlară și profesională a copiilor. În condițiile în care fiecare soț este proprietar exclusiv asupra bunurilor dobândite anterior sau în timpul căsătoriei (art. 360 alin. 1), urmărirea sa exclusivă pentru asemenea cheltuieli ar fi injustă și s-ar crea o îmbogățire nejustificată a patrimoniului soțului care nu și-a asumat obligațiile legate de aspectele în discuție.

Solidaritatea soților dă dreptul creditorului de a urmări bunurile oricărui sau a ambilor soți, până la acoperirea integrală a creanței sale. În măsura în care au fost executate bunurile unuia dintre soți, acesta se va subroga în drepturile creditorului, iar la încetarea regimului separației de bunuri va avea un drept de retenție asupra bunurilor celuilalt soț până la acoperirea părții din creanță la care nu era îndatorat, având în vedere că între soți obligația solidară față de creditor este una divizibilă.

Cum am arătat, soții pot dobândi bunuri în proprietate comună pe cote-părți, situație în care se pot naște obligații în legătură cu bunul, care exced noțiunii de „cheltuială obișnuită a căsătoriei” sau nu sunt legate de creșterea și educarea copiilor, punându-se problema acoperirii datoriilor contractate de un soț. În lipsa unei dispoziții exprese în materia analizată, vor fi aplicabile normele de drept comun și în consecință creditorul va putea să urmărească cota-parte a soțului debitor sau, în condițiile normelor privind executarea silită, să se subroge în dreptul soțului și să devină coproprietar cu celălalt soț, dat fiind că fiecare dintre soți este proprietar exclusiv asupra cotei-părți ideale din dreptul de proprietate comună.

Secțiunea a IV-a. Aspecte procesuale privind dreptul de urmărire al creditorilor

Cum am subliniat, urmărirea bunurilor comune de către un creditor personal al unui soț nu se poate realiza dacă în prealabil nu au fost urmărite bunurile proprii și dacă nu a fost solicitat partajul bunurilor comune. Este posibil ca, profitând de ignoranța ori neștiința soților, creditorul personal să treacă la executarea silită a bunurilor comune, situație în care oricare dintre soți are posibilitatea de a solicita împărțirea bunurilor comune pe calea contestației la executare, aspecte de care ne ocupăm mai jos.

§1. Partajul

În termenii art. 358 alin. 1 din Codul civil, în timpul regimului comunității, bunurile comune pot fi împărțite, în tot sau în parte, prin act încheiat în formă autentică notarială, în caz de bună învoială, ori pe cale judecătorească, în caz de neînțelegere.

Partajul este operațiunea juridică prin intermediul căreia sunt stabilite cotele-părți ale soților din masa devălmașă, dar și una materială în cadrul căreia sunt formate loturi de bunuri care se vor atribui în materialitatea lor și care devin proprietatea exclusivă a soților, sau în termenii comunității legale, bunuri proprii ale fiecărui soț.

Partajul se poate realiza prin bună învoială, caz în care actul de partaj este de competența notarului public, sau pe cale judecătorească, situație în care hotărârea judecătorească definitivă va reprezenta titlul în baza căruia fiecare soț va exercita exclusivitatea dreptului de proprietate. Precizăm că și în cadrul procedurii judiciare părțile pot ajunge la o înțelegere, cu privire la împărțea la întregii mase patrimoniale sau numai cu privire la anumite bunuri, situație în care hotărârea judecătorească va consfinți învoiala lor, cum dispune art. 983 din Codul de procedură civilă.

Rămâne la alegerea creditorului, potrivit interesului său și atitudinii soților de a accepta sau nu dacă partajul va fi efectuat prin bună învoială sau pe cale judiciară, știut fiind că interesul său este de a se stabili o cotă-parte cel puțin egală, dacă nu mai mare, în favoarea soțului debitor, față de realitatea din practică unde, de regulă, soțul care nu este dator solicită o cotă mai mare, dacă nu chiar exclusivitatea proprietății susținând contribuția exclusivă la dobândirea bunurilor comune.

Dacă partajul urmează calea judiciară, va fi efectuat în condițiile reglementate de 980-996 din Codul de procedură civilă.

În accepțiunea art. 353 alin. 2 din Codul civil, calitatea procesuală activă, de reclamant, o are în primul rând creditorul, care investește instanța în virtutea unui drept legal propriu [17], dar nimic nu împiedică ca procesul de partaj să fie pornit și de unul dintre soți, văzut în fața amenințării creditorului că va urmări întreg

activul matrimonial fără distincție (chiar dacă nu a fost pornită urmărirea silită, fiind suficientă o notificare în acest sens), mai ales că textul conține sintagma „poate cere partajul...”, care nu impune obligativitatea sesizării instanței de către creditor.

Cadrul procesual subiectiv al litigiului va fi compus din creditorul personal și soți, reclamant/pârâți sau invers, însă hotărârea judecătorească definitivă le va fi opozabilă, iar în temeiul acesteia, cu efect constitutiv (art. 995 alin. 1 din Codul de procedură civilă), bunurile atribuite fiecărui soț devin proprii (art. 358 alin. 3 din codul civil), iar cele ale soțului debitor sunt urmăribile. În măsura în care debitul va putea fi plătit din valoarea unei părți a bunurilor comune, nimic nu împiedică să fie partajate doar aceste bunuri, iar restul să rămână în comunitate, ca bunuri comune.

§2. Contestația la executare

În situația pornirii de către creditorul personal a urmăririi silite a bunurilor comune, partajul bunurilor comune se va efectua în cadrul contestației la executare [18], la cererea oricăreia dintre soți sau chiar a creditorului.

Susținem că partajul poate fi efectuat și în cadrul contestației la executare, nu numai pentru argumentele de text pe care le vom expune, dar și pe motiv că urmărirea silită poate fi pornită și pe baza unui alt titlu executoriu decât hotărârea judecătorească și deci faza judecătii nu este obligatorie, situație în care contestația la executare devine principalul instrument de apărare a drepturilor soțului nedebitor asupra bunurilor comune, o veritabilă acțiune specifică fazei a doua a procesului civil, care este urmărirea silită.

Potrivit art. 712 alin. 4 din Codul de procedură civilă, împărțirea bunurilor proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie poate fi hotărâtă, la cererea părții interesate, și în cadrul judecării contestației la executare.

Cadrul procesual subiectiv va fi stabilit ca și în cadrul acțiunii de partaj, desigur cu denumirile specifice de contestator/intimat, calitatea procesuală activă având-o, de regulă soțul care nu este debitor și care este primul interesat să o promoveze pentru a proteja patrimoniul la care este coproprietar, însă nu este exclusă formularea contestației și de către soțul debitor ori de creditorul personal. Procedura de judecată este cea pentru judecata în primă instanță (art. 717 alin. 1 Cod procedură civilă), cu unele derogări, cum ar fi lipsa procedurii prealabile sau a întâmpinării, însă instanța va urma regulile speciale prevăzute în art. 980-996 C. pr. civ., urmând să se pronunțe asupra cererii, cum o impune art. 720 alin. 2 din același cod.

Stabilirea bunurilor care în urma partajului devin proprii ale soțului debitor, dă dreptul creditorului personal al acestuia de a le urmări, dat fiind că hotărârea judecătorească dată în contestație, odată definitivă, este opozabilă părților, constituie titlu executoriu (art. 995 alin. 2 C. pr. civ.), în ce privește și îl interesează pe creditor, în predarea bunurilor, care astfel sunt identificate și pot fi valorificate spre acoperirea creanței.

Note

1. Pentru această natură juridică, M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, 2016, p. 175;
2. În acest sens, V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, vol. I, Ed. Humanitas, București, 2004, p. 63;
3. I. P. Filipescu, *Dreptul Familiei*, București, 1986, p. 159;
4. O. Ungureanu, C. Munteanu, *Tratat de drept civil. Bunurile. Drepturile reale principale*, Ed. Hamangiu, 2008, p. 14;
5. E. Chelaru, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, București, 2001, p. 8;
6. C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale*, Universitatea din București, 1988, p.15;
7. Pentru exemple de bunuri insesizabile, E. Oprina, *Participanții la procesul civil*, Ed. Rosetti, București, 2005, p. 297;
8. G. Boroî, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1994, p. 649; V. M. Ciobanu, G. Boroî, *drept procesual civil, Curs Selectiv. Teste grilă, Ediția 4*, Ed. C.H.Beck, p. 473;
9. M. Avram, *op. cit.*, p. 276;
10. Pentru ample dezvoltări, M. Avram, *op. cit.*, p. 276-277; I. Filipescu, *op. cit.*, p. 167-172;
11. I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei, Ediția a VIII-a revăzută și completată*, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 181;
12. M. Avram, *op. cit.*, p. 278;
13. În reglementarea Codului familiei s-a susținut că beneficiul de discuțiune putea fi invocat și din oficiu. În acest sens, I. Filipescu, *op. cit.*, p. 160; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p.245; R. M. Trif, *Desfacerea căsătoriei prin divorț și partajul bunurilor comune ale soților*, Ed. Hamangiu, 2007, p. 440;
14. G. Boroî, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 662;
15. M. Avram, *op. cit.*, p. 251;
16. În acest sens, I. Filipescu, *op. cit.*, p. 160;
17. Acțiunea creditorului nu reprezintă o acțiune oblică. În acest sens, Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *Dreptul familiei*, Ed. Augusta, Timișoara, 1998, p. 141;
18. Pentru ample dezvoltări, R. M. Trif, *op. cit.*, p. 445-451.

BIBLIOGRAFIE

1. M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, 2016;
2. V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, vol. I, Ed. Humanitas, București, 2004;

3. I. P. Filipescu, *Dreptul Familiei*, București, 1986;
4. O. Ungureanu, C. Munteanu, *Tratat de drept civil. Bunurile. Drepturile reale principale*, Ed. Hamangiu, 2008;
5. E. Chelaru, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, București, 2001;
6. C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale*, Universitatea din București, 1988;
7. E. Oprina, *Participanții la procesul civil*, Ed. Rosetti, București, 2005;
8. G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1994;
9. V. M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil, Curs Selectiv. Teste grilă, Ediția 4*, Ed. C.H.Beck, 2009;
10. I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a VIII-a revăzută și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2006;
11. S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001;
12. R. M. Trif, *Desfacerea căsătoriei prin divorț și partajul bunurilor comune ale soților*, Ed. Hamangiu, 2007;
13. Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *Dreptul familiei*, Ed. Augusta, Timișoara, 1998;